
نوشیدنی‌های گرم (چای و قهوه)

گردآوری: سارا ذبیحی

www.ketab.ir

انتشارات
رهاد

سرشناسه : دبیحی، سارا، ۱۳۵۸ - گردآورنده
 عنوان و نام پدیدآور : نوشیدنی‌های گرم (قهوه و چای) گردآورنده سارا دبیحی
 مشخصات نشر : تهران : رهاد، ۱۴۰۰
 مشخصات ظاهری : [۲۲۷] ص.؛ مصور (رنگی)، جدول، ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۰۹-۳۹-۶
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیا
 یادداشت : کتابخانه، ص [۲۲۷]
 عنوان دیگر : قهوه و چای
 موضوع : چای
 Tea :
 چای - ایران
 Tea - Iran :
 قهوه
 Coffee :
 قهوه - ایران
 Coffee - Iran :
 رتبه بندی کنگره : SBTV1 :
 رتبه بندی دیویی : ۶۲۲/۷۲ :
 شماره کتابشناسی ملی : AV-۵۷۱۳ :

انتشارات
رهاد

نوشیدنی‌های گرم (چای و قهوه)

گردآوری: سارا دبیحی

ناشر:	رهاد
چاپ اول:	۱۴۰۰
چاپ/صحافی:	یزدا
قطع و تعداد صفحات:	رقعی- ۲۲۷
شمارگان:	۲۰۰ نسخه
بها:	۸۰۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۷۲۰۹-۳۹-۶

نشانی: خیابان نامجو، خیابان عبدالهی، کوچه ی یونسی زاده، پلاک ۸، واحد ۱

شماره تماس: ۷۷۵۶۷۵۱۳

فهرست

۵		مقدمه
۱۳		چکیده
۱۷		چای کاری
۴۷		انواع چای
۱۰۹		نگاهی به اقتصاد چای
۱۴۳		واژه شناسی قهوه
۱۴۷		تولیدکنندگان قهوه
۱۵۷		کافئین
۱۵۹		انواع قهوه
۱۸۵		انواع دان قهوه

مقدمه

دوره قاجار قهوه یکی از نوشیدنی های محبوب نزد ایرانیان بود. در این دوره به دلیل روابط گسترده با غرب اروپائیان، دوره گذار از سنت به مدرن نامیده شده است. قهوه در این دوره یک نوشیدنی محبوب، منظم و دائمی در اکثر میهمانیها و مجالس طبقات بالا محسوب می شد. در اواسط دوره قاجار (ناصرالدین شاه) با ورود چای و اسباب و لوازم آن (سماور)، چای دومین نوشیدنی ایرانیان محسوب شد. نوشیدن چای در کنار قهوه در بین اعیان و اشراف بیانگر تفاخر بود. همچنین در این دوره مکان های عمومی و تفرج گاه ها مانند قهوه خانه ها نشان دهنده مقام اجتماعی، درجه دوسی و صمیمت شد.

امروزه به نوشیدنی هایی مانند چای و قهوه نمی توان تنها به عنوان کالا و سمبل های انقلاب مصرف گرایی نگاه کرد؛ بلکه می توان رد آنها را در مذهب، سلامت، مراتب اجتماعی و حتی امور سیاسی دنبال کرد. به طور مثال می توان محبوبیت چای در انگلستان را با گسترش امکان دسترسی به شکر مرتبط کرد یا قهوه را یکی از شاخصه های روشنفکری نوین و نظام سرمایه داری دانست. اما جایگاه ایران در این میان کجاست؟ کشوری که در بین چای نوشندگان جهانی قرار گرفته، از چه زمانی این عادت همگانی را پیدا کرده، و این نوشیدنی چه تحولاتی در نظام اجتماعی ایران داشته؟ شواهد نشان می دهد که ورود قهوه و چای به ایران در دوره ی صفوی و قرن شانزدهم میلادی اتفاق افتاده باشد، اما جایگاه چای

تا قرن هجدهم کمرنگ بود چرا که قهوه نوشیدنی محبوب در ایران بود

متون پزشکی موجود در اروپا به این نکته اشاره داشته‌اند که در ابتدا قهوه در ایران، مانند کشورهای اروپایی، به عنوان دارو مصرف می‌شد و کم‌کم جایگاه خود را به عنوان نوشیدنی‌ای تفننی در جامعه پیدا کرد تا جایی که قهوه‌خانه‌ها در همین دوره‌ی صفوی ظاهر شدند. توصیف قهوه‌خانه‌های میدان نقش جهان اصفهان را می‌توان در سفرنامه‌های دوران شاه عباس اول و پس از آن یافت. از طرفی به نظر می‌رسد که چای زودتر به ایران رسیده است. تاجر ونیزی، جیان باتیستا راموسیو به این نکته اشاره کرده که برای اولین بار یک تاجر ایرانی به اسم حاجی محمد به او درباره‌ی وجود چای در چین خبر داده است. این امکان وجود دارد که نخستین ورود چای، توسط مغول‌ها و در قرن ششم هجری در شمال شرق کشور اتفاق افتاده باشد، اما مشخص نیست که این چای، همان چای سیاه و سبز چینی بوده باشد، یا چای سیاه پودر شده و قالبی که مهاجرین مغول با نمک و کره می‌خوردند.

تا پیش از ورود قهوه و چای، نوشیدنی‌های محبوب مردم ایران آب، شربت‌ها و دمنوش‌ها بوده است. سپس قهوه در کنار قلیان در قهوه‌خانه‌های صفوی محبوبیت پیدا کردند، چرا که تنباکو نیز در همین زمان یعنی قرن شانزدهم وارد ایران شده بود. درباره‌ی این قهوه‌خانه‌های شهری در بسیاری از نوشته‌های تاریخی اشاره شده، در حالی که اشارات محدودی به «چای ختایی خانه» و همچنین نوشیدن چای در حمام‌های عمومی وجود دارد. اما قرن هفدهم با مخالفت‌ها و انذارها همراه بود. رساله‌ای وجود دارد که تأثیرات روانی نوشیدن قهوه را مشابه مصرف تریاک می‌داند، علمای شیعه آنرا در ردیف مسکرات و مست‌کننده‌ها مانند شراب قرار داده بودند و همچنین فرهنگ به‌وجود آمده در قهوه‌خانه‌ها را که شامل آواز خواندن مردان جوان و رقصیدن آنها بود نکوهش می‌کردند